

intézkedés megtörtént azonban annak érdekében, hogy az ipari és gazdasági élet fenntartásához nélkülözhetetlenül szükséges munkaerők között a kikeresztelkedett zsidók és családjaik az ország határain belül maradjanak.

c) A királyi kormány jelenleg felfüggesztette a Svéd Vöröskereszt és a svájci kormány által kezdeményezett különböző kivándorlási tervekhez való hozzájárulását, amelyeknek értelmében bizonyos számú személy Svédországba és a Közel-Keletre emigrálhatna. A királyi kormány jóindulattal vizsgálja a terveket, és mihelyt azok a megvalósulás fázisába lépnek, azon lesz, hogy a kitért zsidók részesüljenek elsősorban a kivándorlás lehetőségében.

2. A királyi kormány a legszigorúbb rendszabályokat léptette életbe, hogy általánosan biztosítsa a zsidókat: a velük szemben foganatosítandó eljárások végrehajtása alkalmával; emberi és méltányos bánásmódot s egész különleges figyelmet írt elő a végrehajtó közegek részére, akik kötelesek az emberiség elveivel ellentétes minden visszaéléstől tartózkodni.⁶²

Sztójay kanyargós válaszáról eltérően, amelyet nem sokkal a nevezetes június 26-i koronatanács után adott a nunciusként (lásd a 25. fejezetet), Horthy a pápa kérésére küldött válaszában nyíltan utalt arra, hogy elszánta magát a cselekvésre:

A legmélyebb megértéssel és hálával fogadom Szentséged távirati üzenetét és kérem Szentségedet, legyen meggyőződve arról, én mindent megteszek, ami hatalmamban áll, mindennekfelett, hogy a keresztény emberi elvek követelményét érvényhez juttassam. Legyen szabad Szentségedet még arra kérnem, hogy kegyeskedjék a magyar népet súlyos megpróbáltatásainak órájában kegyelmében megőrizni.⁶³

A nunciust felbőszítette az az érzéketlenség, amellyel a miniszterelnök igyekezett elleplezni a zsidóellenes hajszát tényeit, s ennek a Sztójayval július 6-án folytatott megbeszélésén hangot is adott. Szavait nemigen válogatva „utálatosnak” és Magyarországra nézve „becstelennek” bélyegezte a zsidókérdés kezelését. Kivált sérelmezte a csendőrség által elkövetett kegyetlenkedéseket, és azt, hogy számos kereszténynek született, vagy 30-40 éve kereszténységben élő magyar emberrel éppoly méltatlan módon bánnak, mint a zsidókkal. Sztójay válaszul megismételte június 30-i irományának érveit, és elősorolta a kormányzat által adott engedelményeket, amelyeket július 7-én Serédi bíborosnak írva már közölt (lásd a 30. fejezetet).⁶⁴ Sőt e találkozáskor a miniszterelnök rá akarta venni a nunciust, hogy az, befolyását felhasználva, fordítsa el a bíborost június 29-i pásztorlevélnek tervezett szétküldésétől. A pásztorlevélben Serédi a kormányval ellentétes véleményét fejtette ki. A nunciust elutasította a kérést, mondván, hogy a magyar katolikus egyház nem bocsátkozott semmilyen kormányellenes vállalkozásba, csupán megkísérelte ráterelni a figyelmet arra, miképpen is oldódott meg a zsidókérdés, s egyben óva intett az egyház szabadságának bármiféle korlátozásától.⁶⁵ Amint aztán kide-